

Recenzja

osiągnięć **doktora Rafała Klepki** w postępowaniu o nadanie stopnia doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce
i administracji

1. Sylwetka Habilitanta

Doktor Rafał Klepka uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce w 2011 roku na podstawie rozprawy doktorskiej „Parlament w państwie federalnym na przykładzie Austrii, Belgii, Niemiec i Szwajcarii. Analiza porównawcza”, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Sylwestra Wróbla. Jednostką nadającą stopień był Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Nauk Społecznych.

Wcześniej, w 2006 roku także na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach uzyskał tytuł magistra politologii; jest również absolwentem Akademii Ekonomicznej im. Karola Adameckiego w Katowicach (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), gdzie w 2008 roku uzyskał tytuł magistra zarządzania.

Ponadto, dr Rafał Klepka jest absolwentem studiów podyplomowych w zakresie dziennikarstwa, ukończonych w 2006 roku na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, a także kwalifikacyjnych studiów podyplomowych w zakresie przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela, ukończonych w 2016 roku na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Habilitant od 2014 roku jest pracownikiem Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; zatrudniony jest na stanowisku adiunkta w Instytucie Nauk

o Bezpieczeństwie (do 2018 roku nazwa instytutu brzmiała: Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej). Wcześniej, w latach 2010-2014 pracował w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (obecnie Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie), w Instytucie Nauk Politycznych, na stanowisku asystenta. W ramach umów o dzieło prowadził zajęcia dydaktyczne na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (2013-2019), Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach (2009-2011), a także w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, obecna nazwa: Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie (2009-2010).

2. Ocena wskazanego osiągnięcia naukowego

Doktor Rafał Klepka przedstawił jako osiągnięcie naukowe monografię pt. *Polityka w krzywym zwierciadle mediów: stronniczość polityczna mediów w relacjonowaniu parlamentarnych kampanii wyborczych w 2015 i 2019 roku*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 2021, ss. 396, ISSN 2450-7865, ISBN 978-83-808-731-6, e-ISBN 978-83-8084-732-3, DOI 10.24917/9788380847316. Recenzentami wydawniczymi byli: prof. UŚ dr hab. Patrycja Szostok i prof. UAM dr hab. Szymon Ossowski.

Podejmując się badań nad stronniczością polityczną mediów Autor, jak sam podkreśla, wpisał się nurt badań nad komunikowaniem politycznym. Z uwagi na fakt, iż tematyka pracy, jak i szerzej: komunikowanie polityczne umiejscowione są na styku dwóch dyscyplin: nauki o polityce i administracji oraz nauki o komunikacji społecznej i mediach, na wstępie należy ocenić, czy praca sytuuje się w obszarze nauk o polityce i administracji. Habilitant podkreśla, że praca ma charakter politologiczny i że motywem podjęcia przez Niego badań nad stronniczością polityczną mediów było przekonanie o ogromnej roli treści przekazów medialnych dla kształtowania polityki w państwie demokratycznym. W tej kwestii przywołuje także amerykańskich badaczy, którzy stronniczości politycznej mediów przypisują ogromną rolę w kształtowaniu procesów politycznych w ich państwie. Autor odwołuje się do perspektywy neoinstytucjonalnej w badaniach politologicznych, zakładającej traktowanie instytucji szeroko, jako powtarzającego się wzorca działania. Media w systemach demokratycznych traktuje zatem jako istotne instytucje polityczne, przed którymi stawia się szereg oczekiwań, takich jak np. obiektywizm czy bezstronność. Jak pisze Habilitant, „ich konfrontacja z rzeczywistymi wzorcami funkcjonowania mediów pozwala w szerszy sposób zrozumieć mechanizmy funkcjonowania systemów politycznych” (s. 14). Autor podkreśla, że

oceniana monografia stanowi wkład w badania nawiązujące do nurtu neoinstytucjonalnego w politologii, w którym to media traktowane jako instytucje w demokratycznym systemie politycznym badane są stosunkowo rzadko. Na politologiczny charakter monografii wskazuje zatem osadzenie badań w nurcie neoinstytucjonalnym. Również zastosowane przez Autora pracy metody badawcze stosowane są w naukach o polityce i administracji.

Zatem, mimo iż tematyka stronniczości politycznej mediów osadzona jest na pograniczu dyscyplin, to lektura osiągnięcia potwierdza, że poruszane zagadnienia najmocniej osadzono w naukach o polityce i administracji.

Biorąc pod uwagę problematykę rozprawy, należy podkreślić bardzo dobrą znajomość literatury przedmiotu. Habilitant z dużym znanstwem odwołuje się zarówno do klasycznych, jak i najnowszych opracowań. Bogata bibliografia zawiera w większości przypadków polsko- i anglojęzyczne publikacje.

Praca licząca 396 stron ma przejrzystą i czytelną strukturę. Monografia składa się z ośmiu rozdziałów. Poprzedzają je podziękowania i wstęp, wieńczy zaś zakończenie wraz z obszerną bibliografią, wykazami i indeksem osobowym. Rozdziały od pierwszego do szóstego zawierają po trzy podrozdziały, ostatnie dwa rozdziały prezentujące wyniki badań empirycznych – po cztery podrozdziały.

Wstęp poświęcony jest szeroko rozumianym związkom pomiędzy polityką i mediami. W tej części pracy Autor nakreślił stan badań nad polityczną stronniczością mediów. Jako przyczynę największej liczby analiz i badań dotyczących deficytu politycznej bezstronności mediów, podejmowanych w Stanach Zjednoczonych Ameryki, wskazał specyfikę amerykańskiego systemu medialnego, a także silne tradycje empiryczne w USA (s. 11). Habilitant poruszył także kwestię prowadzenia tych badań w Europie, w tym także w Polsce. Jak zauważa, wnioski z badań europejskich budowane są najczęściej na podstawie analiz przekazów medialnych z okresu kampanii wyborczych. Warto podkreślić, że Habilitant w swej pracy również wpisał się w ten trend, ponieważ jego badania empiryczne także dotyczą okresu kampanijnego. Podkreślając wielką wartość badań dotyczących omawianej problematyki przeprowadzonych w Polsce zauważył, że stosunkowo rzadko poprzedza je próba konceptualizacji samego pojęcia stronniczości politycznej mediów. Habilitant wskazał także, że nie dokonywano również ustaleń pozwalających na operacjonalizację tego pojęcia ani nie podejmowano prób znalezienia sposobu pomiaru stronniczości politycznej mediów. Nawiązując do powyższego, Autor przedłożoną do oceny monografią chciał wypełnić lukę istniejącą wśród polskich opracowań politologicznych, dotyczących relacjonowania zjawisk politycznych w mediach (s. 12-13).

We wstępie Autor określił też cele pracy. Wychodząc od tezy, że przekazy medialne dotyczące polityki mają charakter stronnicy, przy czym stronniczość mediów ma charakter mierzalny, co pozwala porównywać różne media między sobą oraz te same media w różnym czasie, za główny cel postawił identyfikację, pomiar i porównanie stronniczości politycznej wybranych polskich mediów w okresie dwóch kolejnych parlamentarnych kampanii wyborczych w 2015 i 2019 roku. Postawił także cele szczegółowe, które rozpatrywać można w trzech wymiarach: teoretycznym, metodologicznym i empirycznym. Cele teoretyczne Autor powiązał z analizą specyficznych cech stronniczości politycznej mediów, typologii zjawiska, identyfikacji jego rozlicznych aspektów przejawiających się w toku powstawania i odbioru treści medialnych, a także analizą jego mechanizmów i przyczyn. Metodą badawczą dobraną przez Autora do tego celu jest krytyczna analiza literatury politologicznej i medioznawczej polskich i zagranicznych autorów, jak podkreśla Habilitant, umożliwiająca rekonstrukcję koncepcji, definicji i perspektyw, jakie stosowano dotąd w identyfikacji oraz analizie stronniczości politycznej mediów. Za cel metodologiczny pracy Autor obrał sformułowanie oryginalnej propozycji metody, rozumianej jako powtarzalny, schematyczny sposób identyfikacji, pomiaru i porównania stronniczości politycznej w różnych mediach, bądź w tym samym medium w różnych okresach czasu. Do tego celu także dobrał metodą badawczą, jaką jest krytyczna analiza literatury. Ostatnim celem szczegółowym była empiryczna analiza wybranych przekazów medialnych. Zastosowaną w tym przypadku metodą była ilościowa i jakościowa analiza zawartości mediów, a także analiza statystyczna. Jednoznacznie należy podkreślić, że wybór metod badawczych jest prawidłowy, dostosowany do problematyki będącej przedmiotem pracy i mający zastosowanie także w badaniach politologicznych.

Pierwszy rozdział posłużył Autorowi do prezentacji relacji między światem polityki i mediów. Podkreślając politologiczny charakter monografii Habilitant wyróżnił każdy z elementów ekosystemu komunikowania politycznego: media, aktorów politycznych oraz obywateli. Słusznie w tytule pierwszego z podrozdziałów użył terminu „ekosystem komunikowania politycznego”. Jak podkreśla Autor, wspierając się koncepcją Essera i Pfetsch, w przeszłości wzajemne relacje między mediami, polityką i obywatelami tworzyły uporządkowany system komunikowania politycznego, obecnie lepiej opisuje je termin „ekosystem komunikowania politycznego”. Tematykę mediatyzacji polityki i polityzacji mediów ściśle powiązał ze stronniczością polityczną mediów, podjął także analizę problemu obiektywizmu i rzetelności mediów w relacjonowaniu polityki. Wyjaśniając w jakim stopniu i dlaczego obiektywne i rzetelne media traktowane są jako jeden z istotnych warunków istnienia

prawidłowo funkcjonującego państwa demokratycznego. W rozdziale pierwszym zwraca uwagę bardzo dobra znajomość literatury przedmiotu, również anglojęzycznej.

W rozdziale drugim, poświęconym stronniczości politycznej mediów, Habilitant poza prezentacją definicji pojęcia różnych autorów przedstawił własną interesującą propozycję zdefiniowania stronniczości politycznej mediów. Pod tym pojęciem rozumie „kształtowanie treści medialnej w sposób faworyzujący lub dyskryminujący określoną koncepcję polityczną, polityka lub partię, co dokonuje się w szczególności poprzez różnicowanie dostępu do mediów, czyli widoczność medialną, nastawienie przekazu, czyli wydźwięk oraz dobór tematu lub kontekstu” (s. 79). Przekonywujące jest wyjaśnienie Autora dotyczące pominięcia w definicji, którą przygotował pod kątem swoich badań, wątku celowości i skutków stronniczości, z uwagi na konieczność zastosowania wówczas odmiennych metod badawczych niż badanie treści przekazu medialnego, a także niemożność uwzględnienia w badaniach innych, pozamedialnych czynników. W tej części pracy Autor porównał także różne typologie stronniczości mediów oraz poddał analizie proces powstawania treści medialnych, a także ich odbioru w powiązaniu z miejscami, które dają możliwości tworzenia lub odbioru przekazów o charakterze stronniczym.

W trzecim i czwartym rozdziale pracy Habilitant wyodrębnił perspektywy i mechanizmy stronniczości politycznej mediów. W rozdziale trzecim zaproponował koncepcję trzech perspektyw występowania badanego zjawiska: polityczną, ekonomiczną, a także osobistą. W rozdziale czwartym z kolei poddał analizie i reinterpretacji koncepcje selekcji treści, w celu wskazania, jak mogą one tłumaczyć mechanizmy zjawiska stronniczości politycznej mediów.

W piątym rozdziale Habilitant opisał dotychczasowe próby badania stronniczości politycznej mediów, przede wszystkim w USA, ale także w Europie i Azji. Jak podkreślił, analiza dotychczasowych sposobów prowadzenia badań i uzyskanych w ich efekcie wyników, była dla Niego cennym punktem wyjścia do wypracowania własnej metody identyfikacji i pomiaru stronniczości politycznej w mediach.

Rozdział szósty poświęcony został ukazaniu tła polityczno-społecznego obu badanych przez Habilitanta elekcji parlamentarnych, uzasadnieniu doboru próby i okresu badawczego, a także przedstawieniu celów, hipotez badawczych i metodologii. Należy zgodzić się z przedstawionymi przez Autora argumentami dotyczącymi wyboru do analizy mediów tradycyjnych. Wśród nich Habilitant zdecydował się zbadać telewizję (serwisy informacyjne) i prasę (tygodniki społeczno-polityczne, określane też mianem tygodników opinii). Rezygnację z analizy przekazów radiowych tłumaczył wadami radia jako nośnika: ulotnością przekazu, brakiem skupienia słuchaczy, wynikającym z faktu, że radio jest medium towarzyszącym,

dużym rozproszeniem odbiorców pomiędzy różnorodnymi rozgłościami radiowymi, a także pomiędzy różnymi programami w ramach jednej rozgłośni. W opinii recenzentki szkoda jednak, że Autor nie włączył radia do swoich badań; w przypadku tego medium znacznie trudniej o intuicje badawcze w porównaniu do telewizji czy tygodników opinii, a empiryczne uchwycenie opisywanego zjawiska w przypadku poszczególnych rozgłośni poszerzyłoby wiedzę dotyczącą usytuowania radia w komunikowaniu politycznym.

Za trafne uznają dobór kryteriów dotyczących doboru materiału badawczego, tj. wyboru konkretnych serwisów oraz tytułów prasowych do analizy. Popularność, rozumiana jako liczba widzów programu czy sprzedanych egzemplarzy czasopisma to istotne kryterium przy założeniu, że potencjalna skala oddziaływania medium jest tym większa, im do większego grona odbiorców dociera. Z uwagi na złożoność i czasochłonność analizy zawartości oraz długość okresu badawczego Habilitant zdecydował się poddać analizie dwa wieczorne telewizyjne programy informacyjne oraz trzy tygodniki opinii.

Wątpliwości budzi jednak brak konsekwencji w doborze materiału badawczego w oparciu o wskazane kryterium w obszarze czasopism. W oparciu o dane Nielsen Audience Measurement na temat oglądalności telewizyjnych serwisów informacyjnych oraz dane Związku Kontroli Dystrybucji Prasy o sprzedaży tygodników społeczno-politycznych, Habilitant do analizy wybrał „Wiadomości” TVP i „Fakty” TVN, z kolei spośród tygodników - „Newsweek Polska”, „Politykę” oraz „W Sieci” (od listopada 2017 „Sieci”). Tym samym Badacz wykluczył z analiz „Gościa Niedzielnego”, czasopismo będące, o czym sam pisze, liderem sprzedaży w grupie tygodników opinii (w badanym okresie w 2019 roku „Gość Niedzielny” zajął pierwsze miejsce). Co prawda dr Klepka wyjaśnia powody nieuwzględnienia tego czasopisma w badaniach; powołując się na innych badaczy przytacza za nimi argumenty dotyczące religijnego charakteru tygodnika oraz nietypowej sieci dystrybucji, wspieranej także kolportażem w kościołach. W opinii recenzentki, brak konsekwencji w doborze materiału badawczego w oparciu o wybrane przez samego Badacza kryterium, może jednak budzić zastrzeżenia. Tym bardziej, że tygodnik „Gość Niedzielny” spełnił oba uwzględniane przez Habilitanta kryteria: jest tygodnikiem opinii i jest liderem sprzedaży w tej grupie tygodników.

Podstawowym kryterium przy określaniu okresu badawczego była dla Habilitanta taka sama długość okresu badawczego w odniesieniu do obydwu badanych kampanii wyborczych (6 tygodni). W opinii recenzentki, o ile w przypadku serwisów (42 wydania każdego z programów w każdym z badanych okresów) jest to odpowiedni okres badawczy, o tyle w przypadku czasopism (6 numerów każdego z czasopism w każdym z badanych okresów) wydaje się być zbyt małą próbą.

W tej części pracy Autor określił także cele i hipotezy sformułowane przed przystąpieniem do badań empirycznych oraz skonstruował narzędzia badawcze. Celem głównym była identyfikacja, pomiar i porównanie stronniczości politycznej analizowanych mediów w okresie parlamentarnych kampanii wyborczych w 2015 i 2019 roku. Poza celem głównym Habilitant określił także cele szczegółowe:

- ocenę, na ile problematyka wyborów w okresie sześciu tygodni poprzedzających dzień elekcji parlamentarnej odgrywała istotną rolę w skali wszystkich analizowanych wydań telewizyjnych programów informacyjnych i tygodników opinii,

- określenie ilości czasu w programie informacyjnym lub powierzchni w tygodniku, jaki poświęcono uczestnikom parlamentarnej kampanii wyborczej,

- wielowymiarową ocenę wydźwięku treści medialnych dotyczących każdego z podmiotów politycznych biorących udział w wyborach,

- określenie, jaka tematyka dominowała w medialnych przekazach towarzyszących materiałom dotyczącym parlamentarnej kampanii wyborczej i czy oraz w jakim stopniu kreowała ona wydźwięk materiałów dotyczących poszczególnych uczestników kampanii,

- określenie roli ekspertów i komentatorów w telewizyjnych programach informacyjnych i ich opinii w materiałach poświęconych parlamentarnej kampanii wyborczej oraz ocena ich doboru i ewentualnej stronniczości przekazu osiąganego za sprawą doboru określonych osób,

- określenie roli ilustracji zamieszczanych w tygodnikach opinii w materiałach poświęconych parlamentarnej kampanii wyborczej oraz ocena ich wydźwięku w stosunku do podmiotów politycznych biorących udział w wyborach.

Przed przystąpieniem do badań Habilitant sformułował dwie hipotezy główne:

H1: badane media cechują się stronniczością w relacjonowaniu kampanii wyborczej,

H2: pomiędzy 2015 a 2019 roku wzrosła stronniczość wszystkich mediów poddanych analizie.

Ponadto sformułował hipotezy szczegółowe:

- materiały poświęcone kampanii wyborczej zajmowały tym więcej czasu lub powierzchni im bliżej było do dnia elekcji parlamentarnej,

- telewizyjne programy informacyjne nadawane przez telewizję publiczną były bardziej stronnicze w 2019 niż 2015 roku,

- telewizyjne programy informacyjne telewizji komercyjnej stały się bardziej krytyczne wobec rządzących w relacjonowaniu kampanii wyborczej w 2019 roku,

- eksperci i komentatorzy w telewizji publicznej występujący w okresie kolejnych kampanii wyborczych dobiegali w coraz większym stopniu tak, by uzasadniać racje programowe partii rządzącej i krytycznie oceniać postulaty konkurencji politycznej,

- w telewizji komercyjnej komentarze były bardziej zróżnicowane, przy czym w wyborach w 2019 roku stały się bardziej krytyczne wobec rządzących,

- badane media w przeważającej mierze relacjonowały kampanię wyborczą dwóch głównych ugrupowań rywalizujących w wyborach,

- analizowane media zdecydowanie rzadziej odnosiły się do pozostałych, poza dwoma głównymi, uczestników rywalizacji wyborczej,

- w większości badanych mediów pomiędzy rokiem 2015 a 2019 nasiliła się tendencja do formułowania negatywnych ocen uczestników wyborczej rywalizacji,

- tygodniki opinii były bardziej stronnicze od telewizyjnych programów informacyjnych,

- ilustracje w tygodnikach opinii w przeważającej mierze pełniły funkcję egzemplifikującą, rzadziej służyły krytyce czy ocenie podmiotów biorących udział w wyborach.

Na marginesie warto odnotować drobną uwagę dotyczącą braku sensu wyodrębnienia dwóch hipotez szczegółowych dotyczących w praktyce tego samego, tj. - badane media w przeważającej mierze relacjonowały kampanię wyborczą dwóch głównych ugrupowań rywalizujących w wyborach i - analizowane media zdecydowanie rzadziej odnosiły się do pozostałych, poza dwoma głównymi, uczestników rywalizacji wyborczej.

Habilitant opracował klucz kategoryzacyjny, a także zaproponował wskaźniki służące do pomiaru i interpretacji uzyskanych wyników oraz Indeks Stronniczości Politycznej Mediów - miernik pozwalający na porównywanie poziomu stronniczości politycznej różnych mediów ze sobą oraz tego samego medium w różnych okresach. Do analizy i interpretacji wyników przeprowadzonych przez siebie badań Habilitant zaproponował cztery wskaźniki: widoczności medialnej, ekspozycji medialnej, wydzźwięku medialnego oraz negatywizmu medialnego. Pierwsze trzy służyły do syntetycznej oceny obecności i sposobu prezentacji w mediach komitetów wyborczych, czwarty z kolei pozwalał na ocenę tego, na ile badane medium w analizowanym okresie prezentowało materiały, które miały głównie negatywny wydzźwięk.

Trzy z powyższych wskaźników posłużyły Habilitantowi do budowy Indeksu Stronniczości Politycznej Mediów, którego zadaniem jest umożliwienie syntetycznej oceny poziomu stronniczości politycznej badanego medium.

Stronniczość, rozumianą jako trwała dyspozycja do prezentowania określonego podmiotu częściej, uwypuklania informacji o nim oraz ciągłego faworyzowania lub stałej krytyki Habilitant ujął w postaci następującej formuły: $ISPM = 0,3 * Wim_{\max(Wim)} + 0,1 * Em_{\max(Wim)} +$

$0,6*|Wm_{\max(Wim)}|$. Nowatorskość i użyteczność zaproponowanego narzędzia badawczego zasługuje na wysoką ocenę. Niewątpliwą zaletą miernika jest to, że umożliwia on porównywanie tego samego medium w czasie, albo porównywanie ze sobą różnych mediów. To, co w ocenie recenzentki może być dyskusyjne to przypisanie takich, a nie innych współczynników do konkretnych wskaźników, w wyniku czego wydzźwięk medialny jest sześć razy bardziej istotny od ekspozycji medialnej, zaś ta trzy razy mniej istotna od widoczności medialnej.

Mimo zastrzeżenia i pewności, że narzędzie wymaga dalszych testów, należy wyraźnie podkreślić, że skonstruowany przez Habilitanta miernik ma szereg zalet. Poza najważniejszą: umożliwieniem syntetycznej oceny poziomu stronniczości politycznej badanego medium, do jego zalet należy zaliczyć zrozumiałość i przejrzystą konstrukcję pozwalającą na zastosowanie narzędzia także do badania stronniczości politycznej innych niż przebadane mediów, a po jego nieznaczącej modyfikacji także do innych okoliczności politycznych niż wybory parlamentarne.

Wyniki przeprowadzonych badań Habilitant przedstawił w dwóch ostatnich rozdziałach, każdy z nich kończąc podsumowaniem wyników badań zawierającym analizę wskaźników i obliczeniem Indeksu Stronniczości Politycznej Mediów w odniesieniu do badanych przypadków oraz ich interpretację.

W zakończeniu monografii Habilitant wskazał najważniejsze wnioski, dokonał szczegółowej weryfikacji postawionych hipotez badawczych, a także zaprezentował znaczenie uzyskanych wyników i perspektywy dalszych badań.

Monografia zgłoszona jako osiągnięcie stanowi zwieńczenie i podsumowanie wieloletnich badań Habilitanta. Poszerza i porządkuje obszar Jego wcześniejszych rozważań. Najważniejszymi efektami monografii, a tym samym wkładem w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji są: propozycja konceptualizacji pojęcia stronniczości politycznej mediów, propozycja szczegółowego sposobu jej badania oraz autorski miernik, czyli Indeks Stronniczości Politycznej Mediów. Należy zgodzić się z Habilitantem, że zaprezentowana koncepcja badań nad identyfikacją i pomiarem stronniczości politycznej mediów stanowi gotowe narzędzie do prowadzenia dalszych analiz odnoszących się zarówno do wyborów parlamentarnych, prezydenckich, samorządowych czy europejskich, jak i do analiz okresu pozawyborczego, a także, że zaprezentowane narzędzie wymaga dalszych testów, a może nawet udoskonalenia, zaś szerszej weryfikacji jego przydatności sprzyjać mogą analizy prowadzone przez innych badaczy.

Wymienione wcześniej niedoskonałości metodologiczne nie stanowią przeszkody dla uznania, iż wskazane osiągnięcie jest nowatorskim opracowaniem problematyki stronniczości

politycznej mediów i stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji. Osiągnięcie naukowe Habilitanta dowodzi Jego dojrzałości badawczej oraz zdolności do samodzielnej pracy koncepcyjnej, a także do podjęcia roli promotora rozpraw doktorskich.

Reasumując stwierdzam, że mimo pewnych mankamentów opisanych powyżej monografia pt. *Polityka w krzywym zwierciadle mediów: stronniczość polityczna mediów w relacjonowaniu parlamentarnych kampanii wyborczych w 2015 i 2019 roku* dr. Rafała Klepki spełnia kryteria osiągnięcia naukowego, o których mowa w obowiązujących przepisach prawa oraz stanowi istotny naukowo i oryginalny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

3. Pozostała aktywność naukowa

Habilitant przedłożył także inne osiągnięcia naukowe; lista publikacji (poza osiągnięciem głównym) załączona do dokumentacji zawiera 71 pozycji, z czego 5 to monografie, 25 – rozdziały w monografiach naukowych, 5 – hasła w encyklopediach i vademecach, 5 – redakcje lub współredakcje naukowe monografii, zaś 31 – artykuły w czasopismach naukowych.

Należy zaznaczyć, że w ramach zgłoszonych 5 publikacji typu encyklopedie czy vademeca, Habilitant opublikował 88 autorskich lub współautorskich haseł.

Wśród zgłoszonego dorobku jedna z monografii stanowi nieznacznie skróconą wersję rozprawy doktorskiej, zaś jeden rozdział i dwa artykuły stanowią element dorobku przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora.

Publikacje Habilitanta koncentrują się w trzech obszarach badawczych:

- Stronniczość polityczna mediów;
- Relacjonowanie zjawisk społeczno-politycznych przez media;
- Systemy polityczne wybranych państw demokratycznych.

Szczególne miejsce zajmują publikacje poświęcone pierwszemu z obszarów, w ramach którego opublikował monografię zgłoszoną jako osiągnięcie, która to jest zwieńczeniem poszukiwań badawczych Habilitanta w tym obszarze. W autoreferacie przedstawił swoją drogę badawczą we wszystkich trzech obszarach, opisując pracę nad poszczególnymi tekstami i łącząc je z udziałem w projektach i konferencjach.

Analiza dorobku publikacyjnego pozwala na sformułowanie kilku zasadniczych wniosków: pod względem ilościowym dorobek publikacyjny jest bardzo bogaty, jednak zdecydowaną większość prac stanowią teksty opublikowane w języku polskim w polskich czasopismach i

wydawnictwach. 10 publikacji (artykuły i rozdziały) zostało opublikowanych w języku angielskim, zaś 4 hasła – w języku ukraińskim. Zastrzeżenia może budzić po części polityka publikacyjna Habilitanta; w latach 2015-2020 aż 7 artykułów opublikował w rodzimym *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis „Studia de Securitate”* (do 2018 roku *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis „Studia de Securitate et Educatione Civili”*, czasopiśmie wydawanym przez ośrodek, w którym Habilitant jest zatrudniony, w tym cztery z nich zostały opublikowane w trakcie pełnienia przez Niego funkcji redaktora naczelnego wspomnianego czasopisma. Z kolei analiza jakościowa publikacji pozwala na stwierdzenie, że Habilitant z dużym znanstwem eksploruje zwłaszcza pierwszy z wymienionych obszarów badawczych. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż większość Jego publikacji powstało w oparciu o prowadzone przez Habilitanta liczne badania empiryczne.

Istotną kwestią w ocenie dorobku jest uczestnictwo w konferencjach naukowych. Dr Rafał Klepka uczestniczył w 30 konferencjach naukowych, z czego 11 miało charakter międzynarodowy, a 19 - ogólnopolski. W 27 z nich wygłosił referaty, w 3 – brał czynny udział w dyskusjach. 9 razy brał udział w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych (5) i międzynarodowych (4), w charakterze: przewodniczącego komitetu organizacyjnego, sekretarza komitetu organizacyjnego, członka komitetu organizacyjnego, zastępcy przewodniczącego komitetu naukowego i członka komitetu naukowego.

Habilitant uczestniczył w pracach trzech zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych. W jednym z nich, finansowanym przez NCN był kierownikiem projektu, w pozostałych dwóch – wykonawcą. 13 razy uczestniczył także w pracach zespołów badawczych, realizujących projekty badawcze uczelni, bądź projekty w ramach badań statutowych, pełniąc w nich funkcję kierownika projektu (7 razy), bądź wykonawcy projektu (6 razy).

Od 2019 roku jest także członkiem zwykłym Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (oddział w Krakowie, wcześniej w Częstochowie).

W latach 2018-2019 Habilitant odbył cztery staże: jeden dłuższy, 7-miesięczny, o charakterze naukowo-badawczym, w trakcie którego zrealizował cztery wizyty studyjne (Uniwersytet Warszawski) i trzy krótkoterminowe o charakterze naukowo-dydaktycznym (Uniwersytet w Barcelonie, Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Łesi Ukrainki w Łucku i Uniwersytet w Mediolanie). Widać wyraźny wzrost aktywności (zwłaszcza w przypadku staży i projektów) w ostatnich latach.

Dr Rafał Klepka od 2018 roku jest redaktorem naczelnym czasopisma *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis „Studia de Securitate”* ISSN 2657-8549 (do 2018 roku *Annales*

Universitatis Paedagogicae Cracoviensis „Studia de Securitate et Educatione Civili”, a także od 2019 roku członkiem Rady Naukowej „Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” (“International Relations, Public Communications and Regional Studies”) ISSN 2524-2679, eISSN 2522-1663. Jest autorem lub współautorem 5 artykułów recenzyjnych, a także recenzentem 12 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych.

Przywołane wskaźniki parametryczne są wysokie: liczba cytowań prac Habilitanta wg profilu Google Scholar wynosi 165, liczba cytowań wg Publish or Perish przy użyciu wyszukiwania w bazie Google Scholar – 143, z kolei liczba cytowań wg Publish or Perish przy użyciu wyszukiwania w bazie Google Scholar bez autocytowań wynosi 129. Indeks Hirscha wg Google Scholar wynosi 7, z kolei według Publish or Perish przy użyciu wyszukiwania w bazie Google Scholar wynosi 6.

Sumaryczne zestawienie danych na temat publikacji Habilitanta powstałych po uzyskaniu przez Niego stopnia naukowego doktora (z wyłączeniem monografii powstałej na bazie pracy doktorskiej i innych publikacji powstałych przed obroną rozprawy doktorskiej) dla 150 publikacji wynosi 100 punktów za publikacje do roku 2016 i 2125 punktów za publikacje od roku 2017 (z czego ponad połowa punktów za hasła).

Podsumowując stwierdzam, że dorobek naukowy dr. Rafała Klepki odpowiada wymaganiom stawianym pracom naukowym. W zakresie aktywności badawczej Habilitant posiada osiągnięcia spełniające kryteria do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

4. Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego, popularyzatorskiego

Na dorobek dydaktyczny Habilitanta składa się wiele elementów. W swoim autoreferacie dr Klepka pisze o kilkudziesięciu przedmiotach, głównie o charakterze politologicznym oraz medioznawczym, które prowadził od 2009 roku na czterech publicznych uczelniach, na kierunkach: politologia, bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo zdrowotne, zarządzanie oraz doradztwo filozoficzne i coaching. Wśród prowadzonych przez niego przedmiotów były m.in. seminarium dyplomowe i seminarium magisterskie; Habilitant jest promotorem 57 dyplomantów: 26 magistrów i 31 licencjatów, ponadto pełnił funkcję recenzenta w 47 przewodach licencjackich i magisterskich. Od grudnia 2020 roku pełni funkcję promotora pomocniczego mgr. Jakuba Idzika.

Jego zajęcia były wysoko oceniane zarówno przez studentów, jak i osoby hospitujące zajęcia. W swoim dorobku dydaktycznym ma także opracowanie i prowadzenie dwóch

autorskich przedmiotów w Szkole Doktorskiej przy Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie, oraz autorskie wykłady ogólnouczelniane wybierane przez studentów całego uniwersytetu. Dr Klepka jest także autorem modułu kształcenia dla studentów przybywających na Uniwersytet Pedagogiczny w ramach programu wymiany Erasmus+. W ramach programu Erasmus+ prowadził zajęcia w Polsce na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie oraz w Hiszpanii na Uniwersytecie w Barcelonie (listopad 2018) oraz we Włoszech na Uniwersytecie w Mediolanie (wrzesień 2019). Prowadził liczne spotkania z członkami Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa.

Wart podkreślenia jest bogaty dorobek organizacyjny Habilitanta. W ramach działalności organizacyjnej pełnił On wiele różnych funkcji. I tak na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie pełnił funkcje: kierownika Katedry Bezpieczeństwa Informacyjnego i Medialnego (od 1 X 2018 do 28 II 2019), kierownika Katedry Kultury Informacyjnej i Zarządzania Informacją (od 1 III do 30 IX 2018), członka Rady Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, a następnie Rady Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie od 1 III 2018 do 28 II 2019, instytutowego Koordynatora programu Erasmus+ od 1 X 2018 do 30 IX 2021, opiekuna roczników studiów od 2015 do 2020 i od 2021 roku, w latach 2017-2019 opiekuna równolegle dwóch roczników. Podejmował również prace w Komisji Rekrutacyjnej w charakterze Sekretarza Komisji (2017, 2019, 2021), lub Członka Komisji (2016). Od 2016 roku pełni także funkcje opiekuna sekcji Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa.

Z kolei na Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Habilitant pełnił funkcje: kierownika Zakładu Teorii Polityki i Systemów Politycznych (od 1 II do 30 IX 2013), członka Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia dla kierunku politologia, członka Zespołu ds. Wynalazczości działającego przy Rektorze Akademii im. Jana Długosza, instytutowego koordynatora punktów ECTS. Na częstochowskiej uczelni również inicjował i prowadził spotkania ze studentami w ramach działalności kół i organizacji studenckich. Na dorobek organizacyjny Habilitanta składa się ponadto uczestniczenie w tworzeniu wniosków o uruchamianie nowych kierunków studiów lub uzyskiwanie praw do ich prowadzenia na kolejnym stopniu.

W zakresie popularyzacji nauki jako istotną działalność należy uznać prace nad hasłami do „Vademecum Bezpieczeństwa”, ukraińskojęzycznej wersji „Vademecum Bezpieczeństwa”, dwutomowego „Vademecum Bezpieczeństwa Informacyjnego” oraz czterotomowej „Encyklopedii Bezpieczeństwa”. W wymienionych pracach Habilitant opracował łącznie 88 haseł. W okresie od XI 2015 do I 2016 prowadził także wykłady dla uczniów V Liceum

Ogólnokształcącego z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Kanclerza Jana Zamoyskiego w Dąbrowie Górniczej. Dr Klepka w ramach działalności popularyzującej wiedzę zgłasza także prace związane z udostępnianiem swojego dorobku czy to w portalach typu ResearchGate i Academia.edu, czy też wystąpienia na temat działania Google Scholar i metod promowania dorobku naukowego. Tego rodzaju działalność w ocenie recenzentki nie wiąże się z typową popularyzacją nauki, w przypadku której język powinien być dostosowany do odbiorcy, ile raczej ze zwiększeniem widoczności dorobku badacza, wpłynięciem na zwiększenie liczby cytowań etc. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż Jego praca była wysoko oceniana podczas ocen okresowych, a w 2014 roku uzyskał nagrodę indywidualną II stopnia Rektora Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie za szczególne osiągnięcia w pracy.

Reasumując, w zakresie aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej Habilitant posiada osiągnięcia spełniające kryteria do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

5. Konkluzja

Na podstawie złożonej dokumentacji stwierdzam, iż dorobek naukowy, dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski, w tym przedstawiona jako osiągnięcie badawcze monografia pt. *Polityka w krzywym zwierciadle mediów: stronniczość polityczna mediów w relacjonowaniu parlamentarnych kampanii wyborczych w 2015 i 2019 roku*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 2021, **spełnia wymagania ustawowe i uzasadnia sformułowanie przeze mnie wniosku o nadanie dr. Rafałowi Klepce stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.**

Olga Węgrzyn - Tuleja